

**ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕТОДИКА И СЪБИРАНЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ
ОФИЦИАЛНИ ДАННИ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА АНАЛИЗА. ОБРАБОТКА И
АНАЛИЗИРАНЕ**

1. Определяне на методика

Определянето на детайлна методика за извършване на социално-икономически анализ е от ключово значение за постигане на качествени резултати от първоначалната оценка, в т.ч. при осигуряването на необходимата аналитична информация, свързана с установяване състоянието на морските сектори в България.

Включените в настоящата методика подходи и методи са насочени към събиране на данни и информация за извършване на анализ по отношение на следните елементи, посочени от Възложителя¹ и включени в техническото предложение на Изпълнителя:

1. Селищна инфраструктура и културно наследство

1.1. Крайбрежна селищна инфраструктура, която има пряко отношение към морските пространства:

- Категоризация на селищната система (бр. жители, застрояване и др.)
- Определяне на функциите на селищата в зависимост от основни им икономически дейности и по-специално по отношение на морските сектори

1.2. Градско развитие

- Социална и икономическа инфраструктура с основен фокус върху:
 - Туристическата инфраструктура
 - Промисленост, производство и съхранение
 - Развлечения и почивка (плажове, яхтени и туристически пристанища, паркове)

1.3. Културно наследство (крайбрежно и с особен акцент върху значението на подводното културно наследство и потенциала му за развитието на туризма)

¹ Техническо задание - стр.4, т.4.1 „Елементи на анализа“;

2. *Технически инфраструктурни мрежи*

2.1. Транспортна инфраструктура

- Пристанищна инфраструктура - Пристанищна и корабостроителна инфраструктура - брой и видове пристанища (търговски, рибарски, яхтени докове и др.), капацитет, площ
- Крайбрежна транспортна инфраструктура в пряка връзка с морските дейности, интермодален транспорт

2.2. Телекомуникации

- Подводни комуникационни кабели

3. *Анализ на състоянието на социо-демографските процеси*

3.1. Характеристики на населението и демографската му структура:

- Брой население
- Пространствено разпределение на населението (гъстота) – разпределение на териториално ниво (състояние и тенденции)
- Демографски растеж в %
- Структура на населението, раждаемост и смъртност, миграционни тенденции

3.2. Структура и оценка на човешките ресурси, социално-икономически потенциал:

- Структура и динамика, ниво на квалификация, заетост по сектори и икономически дейности, % безработни и др.

4. *Анализ на икономическите дейности*

4.1. Макроикономически контекст и икономически профил

- Икономически профил на морските и крайбрежни пространства
- Икономически структури в трансграничните пространства на България и Румъния
- Икономическа дейност на пристанищата и офшорни дейности

4.2. Промисленост

- Използване на неживите морски и минерални ресурси:
 - Нефтена и газова промишленост (периметри/сектори на производство, обработка/извличане, интензитет, локация)
 - Рафинерии

- Извличане на пясък и чакъл и подводен минодобив
- Преработка на морски и крайбрежни ресурси
- Ново застрояване/конструкции по крайбрежието с пряко влияние върху морските води

Методиката е разработена въз основа на:

В обхвата на методиката се включват методите, които са използвани едновременно за събиране и анализ на информация и данни при извършването на социално-икономически анализ. Техният избор е определен от обхвата, целта и спецификата на отделните компоненти на оценката.

Посредством прилагането на ясна методика ще се гарантира:

Описаните подходи и инструменти се основават на следните принципи:

- ❖ **Равнопоставеност, достъпност, отчетност, публичност и информираност** – тези принципи се прилагат във всички страни членки на ЕС в процеса на разработването на важни нормативни и стратегически документи. Същите са приложени в съответствие с приетите в България комуникационни стратегии, посредством правилното определяне на заинтересованите страни, предоставяне на необходимата информация на Възложителя по време на разработване на анализа, докладване на проблеми и трудности при събиране на данни.
- ❖ **Обективност, истинност и надеждност на информацията** – качеството на изходната информация за оценката е обект на проверка и оценка от екипа експерти в ходя на цялостното изпълнение на договора. Прилагането на този принцип се основава както на доброто взаимодействие с Възложителя, така и на опита и на информационната осигуреност в резултат от собственото проучване и осигуряване на данни. Използвани са надеждни източници на информация от официални институции и организации. Обектът на оценката се основава на данни, които са измерими, точни и проверими.
- ❖ **Партньорство и споделена отговорност** – този основен принцип е приложен за създаване на активен диалог между екипа от експерти и всички идентифицирани заинтересовани страни, с които са проведени работни срещи и консултации. В хода на изпълнение на поръчката са предприети всички действия за постигане по-висока обективност и по-добра съгласуваност на изводите и препоръките на първоначалната оценка.

2. Събиране на необходимите за анализа официални данни

Същността на социално-икономическия анализ предполага да се намира предимно *вторична информация* и в по-малка степен *първична*. Получаването на първична информация е резултат от директни срещи и консултации с представители на Възложителя и заинтересованите страни. Към този тип източник на информация се причисляват и собствените теренни проучвания, предназначени за събиране на специфична информация.

Основна цел е активното използване на един или група от инструменти в зависимост от състоянието на наличната информация и нейните дефицити по отношение на конкретни данни и информация.

Първа стъпка, преди да се премине към прилагане на методите за събиране на данни и информация е:

❖ Идентифициране на необходимата база данни и информация за извършване на анализа на морските сектори в България

Тази стъпка е изпълнена чрез създаване на предварителен списък от документи, които са нужни за изготвянето на анализа и са достъпни или не са достъпни и трябва да бъдат предоставени от Възложителя. Освен официални документи, са определени конкретни статистически данни и източниците на информация, от които могат да бъдат получени.

Методите, които са приложени за целите на социално-икономическия анализ при събирането на данни и информация са:

❖ Събиране, проучване и анализ на национални, секторни стратегически, планови, програмни, пространствени и др. документи, които имат отношение към управлението и развитието на морските сектори в България

Посредством този метод са събирани, обработени и анализирани нормативни, стратегически, планови, исторически и документи от друг тип, които имат отношение към социално-икономическото развитие на морските сектори и пространство на българската територия от Черноморския басейн.

Част от задължителните документи, които са взети под внимание са:

- Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г.;
Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022;
- Стратегия „България 2020“;
- Първоначална оценка на състоянието на морската околна среда, съгл. чл.8 от НООСМВ;
- Програма за морско дело и рибарство 2014-2020;
- Проектите за интегрираната морска стратегия на България и за черноморската стратегия на България за периода 2014-2020 (в съответствие с налични публикувани версии);
- Интегриран план за градско възстановяване и развитие на град Добрич;
- Интегриран план за градско възстановяване и развитие на град Бургас;
- Интегриран план за градско възстановяване и развитие на град Варна;
- Областна стратегия за развитие на област Добрич за периода 2014-2020;
- Областна стратегия за развитие на област Варна за периода 2014-2020;
- Областна стратегия за развитие на област Бургас за периода 2014-2020;
- Общински планове за развитие за периода 2014-2020 на общините Добрич, Каварна, Балчик, Бургас, Аврен, Созопол, Несебър, Царево, Варна, Бяла, Долни Чифлик, Приморско, Шабла, Аксаково;
- План за развитие на въоръжените сили на република България;
- Национална стратегия за опазване на околната среда (2009-2018);
- План за управление на речните басейни - Черноморски район (2010-2015);
- Стратегически план за възстановяване на Черно море (2009);
- Стратегията на ЕС за устойчиво развитие;
- Национална стратегия за устойчиво развитие;
- И др.

Посочените по-горе документи са ключови за извършването на социално-икономическия анализ на морските сектори, извеждане на заключения относно проблеми, потребности,

потенциали и приоритети за развитие пред възможностите за пространствено морско планиране.

❖ Набавяне и анализ на статистически данни, които имат отношение към морските сектори в България

Прилагането на този метод е свързан с фактическо набавяне на проучените и описани статистически данни за българските морски територии, които имат отношение към анализа и оценката на морските сектори и се поддържат както от публични, така и от частни организации. След фактическото набавяне на данните е извършена тяхната обработка във формат, в който могат да бъдат същите да бъдат съпоставени и анализирани едни спрямо други, така и с други получени данни и информация.

Основни източници на статистическа информация, които са ползвани в хода на анализа:

- Евростат;
- Национален статистически институт (НСИ);
- Териториални статистически бюра;
- Министерство на околна среда и водите;
- Министерство на земеделието;
- Изпълнителна агенция по риболов и аквакултури;
- Басейнова дирекция „Черноморски район“
- Държавни агенции и комисии;
- Териториални служби на органите на изпълнителната власт;
- Данни, достъпни на интернет страниците на области Бургас, Варна и Добрич;
- Данни, достъпни на интернет страниците на общините Каварна, Балчик, Бургас, Аврен, Созопол, Несебър, Царево, Варна, Бяла, Долни Чифлик, Приморско, Шабла, Аксаково;
- И др.

❖ Определяне на липсваща информация и съставяне на списък с нея

В резултат от прилагането на методите по-горе са констатирани наличието или отсъствието на определена информация и данни, които са допълнително събрани с

помощта на Възложителя или други заинтересовани страни (*публични организации, бизнес, местни власти и др.*). Създаден е списък с липсваща информация и данни, който е изпратен до лицата, които могат да съдействат за предоставянето им.

❖ **Експертна оценка**

Този метод е свързан с предоставянето на отделна индивидуална оценка/становище от всеки експерт, който участва в събирането, проучването и анализирането на информацията и данните. Под внимание са взети различни критерии, резултатите от оценката и изследването на които са съпоставени и дискутирани между членовете на експертния екип. Последното е свързано с прилагане на **метода на комплексна експертна оценка**, чрез който се достига до общо разбиране за даден проблем и извеждането на съвместни заключения и изводи. Методът е приложен чрез предоставянето на кръстосани становища и мнения по въпроси и осъществяването на взаимна проверка на всяко едно от тях.

❖ **Работни срещи**

Методът на работни срещи е приложен както между членовете на екипа от експерти, така и във формат с Възложителя. Този метод е използван предимно при търсене на съгласуваност с Възложителя и при за получаване на допълнителна информация във връзка с извършването на анализа. Работните срещи между експертите са проведени за обсъждане подхода на конкретни задачи и резултатите от вече изпълнени такива, дискутиране на възникнали проблеми и трудности.

❖ **Извършване на проучвания на терен**

При възникнала необходимост от събиране на конкретна и специфична информация, която не може да се набави по друг начин са проведени теренни наблюдения, измервания, заснемане, анализи, проучвания. Част от дейности включват извършвания на проучвания на място и анализ на данните. По този начин са запълнени празните места в информационната обезпеченост на работата и са направени необходимите сравнения за точност, актуалност и пълнота на данните. Този метод е използван като допълващ към другите прилагани методи на работа.

3. Обработка и анализиране

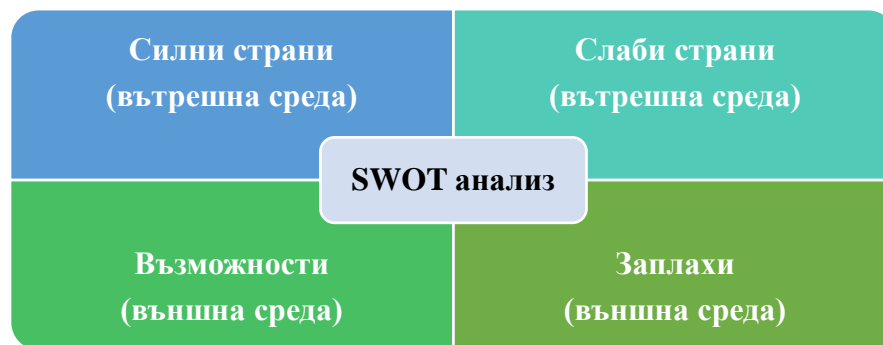
а. SWOT анализ

Един от инструментите, приложени за обработка и анализ на събраната информация и данни е **SWOT анализа (ситуационен анализ)**. Неговите специфики са изключително подходящи при извършване на анализи в областта на социално-икономическото развитие, както и за целите на стратегическото планиране.

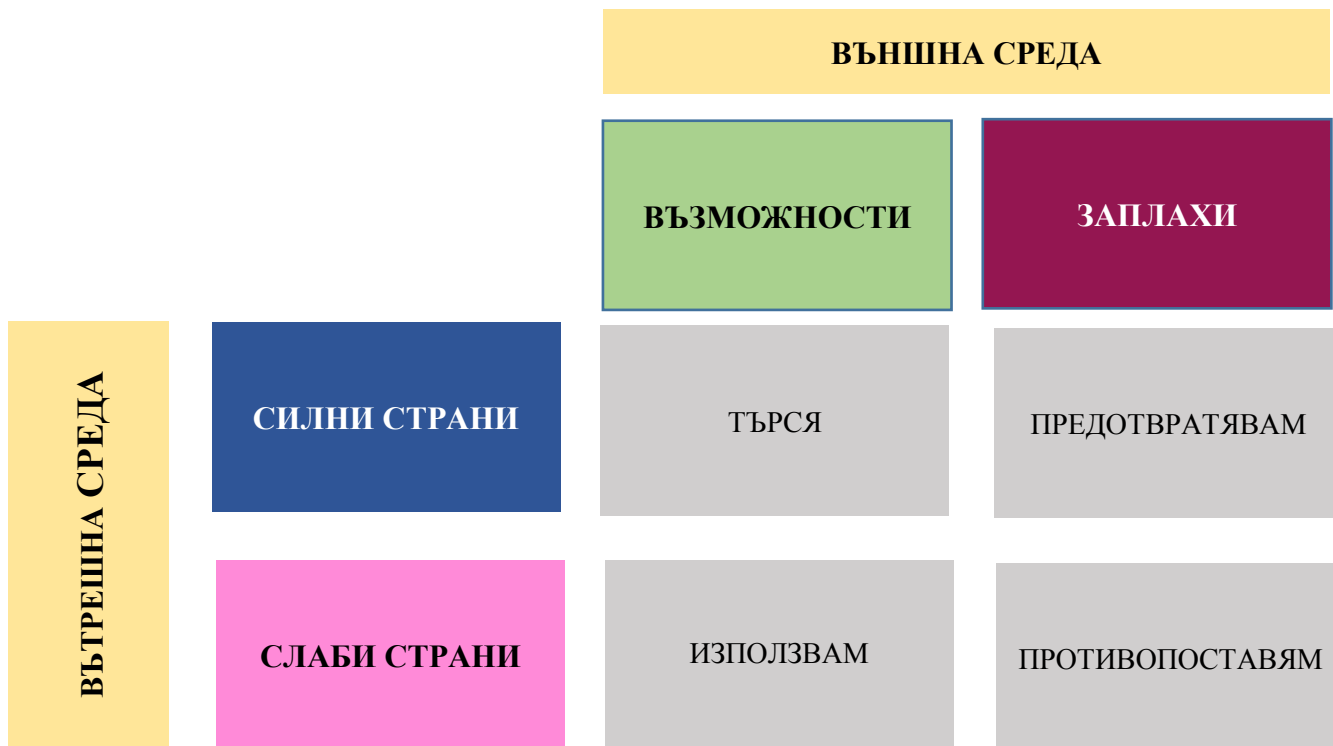
SWOT (от английски език – Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats – или силни страни, слаби страни, възможности и заплахи) представлява аналитична рамка, която позволява идентифицирането на вътрешни и външни влияния и взаимовръзки. Този анализ позволява да се вземат под внимание всички фактори, които биха могли да повлияят дадени управленски решения.

Вътрешната среда характеризира потенциала на морските сектори в България и включва оценка на неговите силни и слаби страни.

Външната среда характеризира всички отделни влияния върху морските сектори в България и включва оценка на възможностите и заплахите за тях, произтичащи от характеристиките на външната среда.

В резултат от анализа е изготвена SWOT матрица, както е посочено по-долу:

в. PEST/STEP анализ

В допълнение на ситуационният анализ, за целите на първоначалната оценка, е извършен и **PEST/STEP анализ**, който служи за идентифициране компонентите на макросредата - *политически, икономически, социален, технологически и екологически*. Инструментът позволява изучаване на посочените по-горе аспекти на външната среда, които характеризират състоянието на морските сектори и могат да окажат влияние върху морското пространствено планиране. Той предоставя по-широко знание за социално-икономическото състояние на морските сектори от гледна точка на влияние на фактори от макросредата.

Анализът на макросредата чрез метода PEST минава през няколко етапа на реализация:

- ✓ Избор на значимите за конкретната система фактори от външната среда;
- ✓ Оценка на характера и степента на влияние на факторите върху дейността на системата;
- ✓ Синтез на получените оценки и определяне на групи от фактори, пораждащи съответни възможности за развитие или рискове пред нея.

Политически фактори и законодателство - отнасят се до актуалната политическата система и дейността на отговорните държавни институции, които имат отношение към морските сектори в България. Тези фактори се изразяват чрез политическите решения, засягащи интересите на отделните обществени групи. Чрез тях се проследява законодателната, финансовата, търговската и др. политика на правителството, свързана със морските сектори.

Икономическите фактори зависят от състоянието на националната икономика. Съответните показатели, които я характеризират са: динамика на икономическия растеж; платежен баланс, инфлация, лихвен процент, валутен курс, равнище на външен и вътрешен дълг; състояние на търговския баланс; доходи и покупателна способност на населението (платежоспособност на реалните и потенциалните клиенти); размер на валутните резерви; стабилност на цените. С тяхното изследване се определя влиянието им върху състоянието на морските сектори в България.

Социо-културните фактори са: изградени ценности, убеждения, нагласи, норми, правила и традиции в обществото; жизнен стандарт; качество на живот; бедност, престъпност, образование, здравеопазване, обществено осигуряване. Начинът на живот определя и доминиращите модели на поведение.

Технологични фактори - това са знанията и уменията, които се използват в процеса на създаването на продукти и услуги, опазването на околната среда и др. Те определят

възможностите за технологично обновление, трансфера на авангардни технологии и иновации и влиянието им върху състоянието на морските сектори.

Екологични компоненти на средата (допълнителен фактор) - проследява проявлението на дейности, осъществявани в границите на морските сектори на територията на България по отношение на опазването на околната среда и свързаните с нея чистота на въздуха, водите и почвите, екологичното състояние на териториите, размера и структурата на защитените територии, състоянието на хидроложките ресурси, биологичното разнообразие, климатичните особености и пр.

с. Пространствено-функционален анализ

Третият метод, който е използван в хода на работа е извършване на **пространствено-функционален анализ** на територията или т.нар. хинтерланд.

Двата компонента на този анализ са:

- Определяне на локализацията на икономическите дейности от гледна точка на териториалната система, в т.ч. предназначение на земята, транспортна достъпност, йерархична зависимост на отделните административно-териториални единици.
- Определяне на оптималното съотношение между разходите за достъп до факторите за производство и пазарното търсене, т.е. постигане на икономии от мащаба.

Първият компонент на пространствено-функционалния анализ цели оптимизиране на останалите пространствени под-системи на икономическата система на територията за морско пространствено планиране и постигане на оптимална пространствена организация.

Вторият компонент на анализа има три измерения в процеса на вземане на локализационно решение:

